

Beogradska filharmonija
Sezona 2021/22
Baš smo vas se uželeli

Petak, 28. januar 2022.

Uroš Lajovic
Harijet Krejh, violončelo

Wolfgang Amadeus Mozart
Don Đovani, uvertira

Trajanje: 7 minuta

Jozef Hajdn
Koncert za violončelo i orkestar br. 1 u Ce-duru

Moderato
Adagio
Allegro moderato

Trajanje: 23 minuta

Ludvig van Betoven
Simfonija br. 4 op. 60 u Be-duru

Adagio - Allegro vivace
Adagio
Scherzo – trio: Allegro vivace
Allegro ma non troppo

Trajanje: oko 35 minuta

Opera ***Don Đovani*** jedno je od najuspelijih ostvarenja **Wolfganga Amadeusa Mocarta** (1756-1791) u ovom žanru. Muzika za delo, koncipirano u dva čina, napisana je na italijanski libreto Lorenca da Ponteja. Mocart i Da Ponte su se, prilikom druge zajedničke saradnje odlučili za poznatu i omiljenu priču o neustrašivom i drskom zavodniku, legendarnom španskom plemiću Don Žuanu. Libreto je klasifikovan kao *dramma giocoso*, što je ukazivalo na mešavinu komične i ozbiljne radnje, dok je Mocart u svom katalogu delo označio kao *operu bufo*. Mocart je sa komponovanjem počeo u proleće 1787. godine, radio sa prekidima do kraja leta, a u Prag je došao na jesen, sa nezavršenom partiturom. Pojedine numere napisao je tokom proba za premijerno izvođenje, u jednom dahu, a uvertiru noć uoči premijere. Opera je sa velikim uspehom izvedena u oktobru 1787. godine u Pragu. Već 1789. godine, *Don Đovani* je pevan u Majncu na nemačkom, 1797. u Sankt Peterburgu na ruskom, u Parizu 1805. na francuskom, a 1817. godine u Londonu na engleskom, i tako veoma brzo postao poznat u celom operskom svetu.

Don Đovani je u istoriji muzike ostao zabeležen kao istinsko remek-delo, a muzikolozi ga i danas karakterišu kao jedno od najvrednijih ostvarenja iz ovog žanra uopšte. Mračna atmosfera uvoda uvertire podcrtana je temom koju će u daljem operskom toku doneti Komendatore. Kao kontrast, sledi sonatni *allegro* sa tipičnom Mocartovom energijom, a efekti *forte-piano* predstavljaju tandem Don Đovanija i Leporela, koji direktno nagoveštavaju veseli ton prvog čina. Na taj način je kompozitor jasno stavio do znanja da se uvertira smatra neodvojivim delom drame.

Koncert za violončelo i orkestar br. 1 u Ce-duru Jozefa Hajdna (1732-1809) najverovatnije je nastao u periodu između 1761. i 1765. godine. Hajdn ga je posvetio svom dugogodišnjem prijatelju Jozefu Vajglu, koji je u to vreme bio prvi violončelista orkestra Princa Nikolausa Esterhazija. Delo je smatrano izgubljenim sve do 1961. godine, kada je muzikolog Oldžih Pulkert u Praškom nacionalnom muzeju otkrio kopiju partiture. Iako je isprva postojala sumnja u autentičnost kompozicije, danas je opšte prihvaćena procena stručnjaka koji su utvrdili da Hajdn jeste autor partiture.

Koncert pripada ranoj kompozitorovoj stvaralačkoj fazi (nastao je u vreme kada i Simfonije br. 6, 7 i 8), ali je u njemu već očigledna Hajdnova kompoziciona veština. Deonica solo violončela je idiomatska, a virtuoznost soliste dolazi do izražaja već pri njegovom prvom nastupu. Delo prati

formu ritornela baroknog koncerta, kao i strukturu sonatnog *Allegra*. Baš kao i u baroknom *concerto grosso*, prateći ansambl je mali i sastoji se od gudačkih instrumenata, dve oboe i dve horne.

Za razliku od Koncerta za violončelo i orkestar br. 2, sva tri stava Koncerta u Ce-duru napisana su u sonatnoj formi, što ga više povezuje sa Hajdnovim violinskim koncertima, naročito sa trećim.

Koliko je danas poznato, Koncert za violončelo i orkestar u Ce-duru je premijerno izveden 19. maja 1962. godine. Solista je bio Miloš Sadlo, a orkestrom Čehoslovačkog radija dirigovao je Ser Čarls Makeras. Ova kompozicija je ubrzo postala jedno od centralnih dela na repertoaru namenjenom violončelu, a izveo ga je i snimio veliki broj svetski poznatih solista među kojima su Žaklin Dipre, Jo Jo Ma i Mstislav Rostropovič.

Simfonija br. 4 u Be-duru Ludviga van Betovena (1770-1827), nastala je 1806. godine, u vreme kada se autor povukao u letnjikovac velikog kompozitorovog poštovaoca, Princa Karla fon Lihnovskog, kako bi nesmetano radio na svojoj muzici. Posvećena je rođaku Lihnovskog, grofu Francu fon Opersdorfu koji je, oduševljen Betovenovom Drugom simfonijom, od umetnika poručio novo simfonijsko delo. Simfonija br. 4 premijerno je izvedena 1807. godine, zajedno sa uvertirom *Koriolan* i Četvrtim klavirskim koncertom, na privatnom koncertu u kući Princa Franca Jozefa fon Lobkovica.

Četvrta simfonija nastala je u vreme kada je Betoven radio na Četvrtom klavirskom koncertu, Koncertu za violinu i Petoj simfoniji. Muzikolozi neretko ističu da je Četvrta simfonija za autora predstavljala neku vrstu predaha od unutrašnjih borbi i napornog rada na Petoj. Ipak, posle uvida u svega nekoliko početnih stranica partiture Simfonije br. 4, postaje potpuno jasno da je ona više pandan nego antiteza Simfoniji br. 5.

Nakon mračnog, molskog uvoda prvog stava, sledi *Allegro vivace* koji donosi puno aktivnosti i neočekivanih dinamičkih kontrasta. Nakon melodičnog laganog stava sledi briljantno finale, energično i uz obilje kontrasta, koji po svom duhu i humoru asociraju na vrhunska ostvarenja Betovenovog velikog prethodnika Jozefa Hajdna.

Danica Maksimović

